

studia in id excessus prolapsa sunt, ut alteri alteros damnarent, ipsique Aſiani cum Judaeis convenirent, ut simul Christianos reliquos quasi divina legis violatores a sua communione excluderent; & Polyerates Epheſinus Episcopus; atque eidem consentientes Episcopi, palam per litteras Synodicas protestarentur, sibi & aliis quibuscumque nefas esse alia quam Luna Martii decima-quarta die Pascha celebrare, & jejuniâ solvere propter divinum & indispensabile ad hoc adigens præceptum, eique conformem quam a Joanne Apostolo acceperant traditionem: illudque oggerent, Deo potius obediendum quam hominibus, quæ perversa manifestum schisma parturiebat: Tum demum Romanus Papa Victor, quamvis dissuadente præ studio pacis Ireneo Lugdunensi, (qui tamen Romanum ritum cum universa Gallia servabat) Aſiaticos omnes, quicumque alio quam Dominica resurrectionis die Pascha deinceps celebrarent, fulmine percussit excommunicationis. Ceterum obstinati Aſiani minime obtemperaverunt, duravitque confessionis malum, donec per auctoritatem Nicani Concilii & potentiam Magni Constantinensis penitus obsolevit, & coalescentibus divisim antea partibus, unitas demum Ecclesiarum reintegrata est.

3. In causa ista multa sub Victore Papa celebrata Concilia, refert Eusebius lib. Hist. Eccl. 5. Romanum, Palestinum, Ponticum, Corinthiacum, Lugdunense, alique Gallicana, invicem omnia cum Romana observatione convenientia, hisque unum adversans Epheſinum, præſide Polyerate, cum quo Blafus quidam semijudaus factione jungebatur. Pars utraque in sui de-

fensionem traditionem Apostolicam prætendebat. Quarta decimam ritum suum ad Joannem Apostolum, qui festam Aſia Ecclesias fundaverat, referebant; ut ex scripto Polyeratis periculum sit apud Eusebium. Sed pars opposita, eodem referente Eusebio, ita sibi a reliquis Apostolis traditum, præsertim Petro & Paulo asseverabat, ne Pascha die alio quam Dominico, quo mundi Salvator resurrexat, celebraretur. Ignatius vir Apostolicus, qui tertius ab Apostolo Petro Antiochenam rexerat Ecclesiam, sic scribit ad Philippenses: *Si quis cum Judaeis Pascha celebrat, aut symbola eorum recipit, particeps est eorum qui Christum occiderunt, & Apostolos ejus.* Proterius item Alexandrinus Episcopus, in sua ad Papam Leonem epistola, quam refert Beda, de ratione temporum cap. 42. testatur: Petrum Apostolum Romanos ita docuisse, in venerationem Dominicæ Resurrectionis, & Marcum hanc eandem Petri disciplinam Alexandria promulgasse. Octavus præterea inter Apostolicos canon sic edicit: *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus sanctam Pascha diem ante vernale æquinoctium cum Judaeis celebraverit, abiciatur.* Quod attinet ad oppositam Joannis Apostoli traditionem, ea non solum quibusdam Ecclesiis circumscripta, sed etiam dispensatoria erat ad breve duntaxat tempus, quemadmodum in Judea observatum legalium: ut sic ad fidem pellicerentur suavitè Judæi, & sensim perfectioribus institutis assueſcerent. Contigere ista, quæ commemoravi, de Paschali solemnitate dissidia, circa annum a Christo nato ducentimum.

ECCLESIAE SECUNDI SÆCULI

HISTORICA SYNOPSIS.

ETIAMSI Coccei Nervæ imperium pacem optatissimam attulerit, quippe qui præcessoris Domitiani Acta crudelissima rescindendo, Christianos a tetræ carcibus, ab ergastulis, ab exiliis, a diris suppliciis eripuit; idem tamen, Ulpium Trajanum per ejus adoptionem ad Imperii successionem designando, tertiam auctorem persecutionis suscitavit. Iste quidem non statim ad Imperii sui exordio fideles infectatus est novis edictis, sed permisit tamen edita olim adversus Christianos Domitiani edicta, quæ humanitate Nervæ vel rescissa, vel sopita fuerant, denuo excitari & reviviscere. Quo factum est, ut Clemens Pontifex, Trajani anno tertio, post biennii exilium apud Tauricam Cherſoneſum, in mare demersus martyrium consummarit.

2. At vero propriis edictis Trajanus deservire cepit anno Imperii sui quinto. Etenim Cajus Plinius secundus, quo anno Bithyniam accepit Proconsulari Imperio regendam, Consulibus Romanis Sura & Serviano, qui fuit imperii Trajani quintus, ad hunc ipsum Imperatorem epistolam scribit (quæ est ejus libri decimi nonagesima septima) illius consilium exquirens, quid sibi agendum foret in judicis innumerorum Christianorum qui deferbantur rei violatæ legis, qua Trajanus ipse conventus omnes, & sodalitia ipsis sub capitalibus penis interdixerat: Cui idem testatur in eorum cæteris, post accuratas inquisitiones, nihil compertisse criminis, præter inflexam animorum obstinationem, cum se sacramento obstringerent abstinenti ab omnibus flagitiis, soleserent ante lucem convenire ut Christo, quasi Deo, carmen dicerent, cibumque promiscuum, sed tamen innocuum, caperent. Respondit Plinio Trajanus, non esse conquirendos Christianos, sed tamen, si ab aliis deferantur & arguantur, esse penis lege latis afficiendos. Hujus iniquitatem responsi arguit in Apologetico Tertull. *O sententiam! (inquit) necessitate consulam! negat inquirendos esse ut innocentes, mandat puniri ut nocentes! parcat & sciat, dissimulat & animadvertit: quid it ipsum censura circumvenit; si damnas, cur non inquiris? si non inquiris? cur non absolvis?*

3. Quia tamen delatores implacabiles & infensi nunquam deerant, non cessabant magistratum inquisitiones; & per dira supplicia propagabatur innocentium persecutio. Atque ista sub Trajano procella occubuerunt martyres insignes Onesimus Pauli Apostoli discipulus Epheſi Episcopus, Simon Cleopha filius ex Davidicâ progenie, qui cum esset Hierosolymorum Episcopus, ætatisque adeo provectæ ut annos vixisset centum & viginti, admirabili constantia semel & iterum Argellus lægeratus, deinde cruci affixus gloriosissimam mortem obiit. Ignatius quoque, qui tertius fuit post Petrum & Evo-

dium Antiochenorum Episcopus, ex Syria Romam deductus in amphitheatro Titii a leonibus preteremptus est, ut Eusebius & reliqui veteres produnt, rerum potente Trajano. Fallit ergo Maximus martyr, dum scribens in Dionysii libri cap. 5. de divinis nominibus, Ignatium tradit ante Domitianum mortem oppetivisse. Anacleum quoque persecutio eadem suffulit Romanum Episcopum, quem Evaristus excepit.

4. Cum vero Trajanus Antiochia versaretur, cujus sanctissimum Antistitem Ignatium occiderat; horrendo terræ motu amplissima illa civitas est everſa, anno Christi centesimo decimoquinto, quo fuerat Consul Messala & Peto: quorum hic in illo terræ motu ruina est oppressus; Trajanus vero per fenestram educus vix ruina ereptus est. Cladem istam altera est calamitas sublequuta, subactæ ab Imperatore Provincia passim rebellaverunt. Judæi Cyrenenses & Palestini, fanatico spiritu abrepti, ex improviso insurgentes, vix credibile Romanorum simul & Græcorum multitudinem interimunt: nec cade contenti carnibus eorum vescuntur, pellibus amiciuntur, & cruentis intestinis pro cingulis utuntur. Quos vivos ceperunt, partim medios a pube ad verticem ferris dissectant, alios bestiis lacerandis obijciunt, aliosque inter sese digladiari cogunt, constituto sibi Andrea duce, sub quo ducenta & amplius hominum millia omni crudelitate genere trucidantur. Pars alia Judæorum, duce Artemione, per insulam Cyprum effusa, tanta rabie grassata est, ut ducenta & quadraginta hominum millia ferro & igni absumperit. In tante immanitatis ultionem constitutum est, ne quisquam Judæus Cyprum attingat, & si vel tempestatu vi, vel per errorem illuc deserat contingat, morte puniatur. Alia insuper furentium Judæorum multitudo Ægyptum Luca ductore depopulata est. Veruntamen perduelles vicissim Trajanus asperissima ultione compeſcuit, per duces Martium Turbonem & Lucium Quietum, quorum iste, postquam Judæos in Cypro debellavit, in Mesopotamiam missus Judæos in ea conjurantes internecione delevit: cujus expeditionis præmium a Trajano obtinuit Judæa præfecturam. Tunc Judæi quidem accitis viribus tantisper quietere compulsi sunt, sed haud multo post in novum furorem sub imperio Hadriani proruperunt.

5. Alius Adrianus Trajano succedens, ceptam ab eo adversus Christianos persecutionem persequitur. Duos itaque Romanæ Pontificis Ecclesie, Evaristum & Alexandrum, interimit: Brixianos etiam Faustinum & Jovitanum morte afficit, aliosque perillustres, quorum in martyrologiis mentio legitur.

6. Interea Judæi clam defectionem machinabantur, & armamunitioneque parabant. Postquam vero Hadrianus, inſenſo in Judæos animo, Hierosolymam occasione præcedentis sub Trajano belli everſam inſtauravit, eam-

que Alia Capitolina nomine novo insignavit, Jovis præterea intra eam templum excitavit; hisque peractis, cum exercitu inde abſceſſit. Tum demum rebellionem pristinam Judæi inſtaurare duce Barcoeba, quod Hebraum nomen *filium* significat *stella*. Iste quidem venerator fe olim designatum aſſerebat illa libri Numerorum prophetia, *Orietur stella ex Jacob*. Vixerat Christianis infensissimus, quos, ut Justinus & Eusebius testantur reliquerunt, diris perurgebat cruciatibus ad ejurandam Christi fidem. Bellum istud in Judæa plures annos utramque partem distinuit, sub Rufo Judææ præſide Romanorum duce, ut necesse fuerit ex ultima Britannia Julium Severum egrégium belli duce accerſere, a quo innumeris cladibus afflicti Judæi, perdoniti tandem sunt, sub finem vitæ ac imperii Hadriani. Judæis ad extremum redactis exitum, sub capitali supplicio veritum est, non modo Aliam, quæ olim Hierosolyma fuit, ingredi, sed etiam procul ex edito aliquo spectare loco, aut in ejus per circuitum territorii pedem figere: unico excepto quotannis die, quo illis permittebatur in agrum convenire, urbanque contemplari æternum suæ calamitatis exilique monumentum. In ipsorum etiam opprobrium, ignominiamque, supra portam, quæ Bethlehem respicit, collocatus est porcus in marmore inſculptus. Ab eodem Hadriano profana pariter sunt sacra Christianorum loca, erecto in loco Resurrectionis simulacro Jovis, in rupe salutifera Crucis statua Veneris, & apud Bethlehem inſtituto meritico Adonidis cultu. Quæ sacrilegæ profanationes, ut testificantur Hieronymus & Paulinus, ad usque Constantinii Principis imperium perdurarunt.

7. Prole carens Hadrianus adoptaverat, successoremque sibi designaverat Cejonium Commodum, sed eo post paucos menses extincto Arium Antoninum, qui Pius postea dictus, hac lege adoptavit, ut ille sibi duos quoque liberos adoptaret Annum Verum, Cejonii Commodi (quem Hadrianus Alium Verum dici voluerat) filium, & Marcum Aurelium Antoninum. His peractis diutina contemptus tabe periit, cum hoc dixisset: *Multitudo medicorum Imperatorem necavit.*

8. Hujus morte Imperium suscepit Antoninus cognomine Pius, anno Christi centesimo trigesimo octavo, rexitque in summa pace, Patris potius quam Principis affectu, sola nix auctoritate quam subditorum amor ei conciliabat. Hic, post felicissime exactos Imperii sui annos quatuor & viginti, successerunt secundum tabulas adoptionis Marcus Antoninus Pii gener, hujus quippe filiam Valeriam Faustinam matrimonio accepit; & Lucius Verus, cui filiam Lucillam Marcus Aurelius nuptu collocarat. Tunc primum duo simul Augusti regnare, donec Lucius Verus devictis Parthis mortuus est.

9. Parthico bello Marcomanicum successit. Cunctæ enim Barbaræ gentes, ab Illyricis finibus ad Germanicum usque Oceanum, adversus Romanos conspirarent. Marcus Aurelius, post Marcomanos acie victos, a Quadis & reliqua hostium incredibili multitudine loco iniquo cum toto Romano exercitu circumcluditur, ipsique Romani consilii inopes fame, siti, & morbis consuebantur: Barbari vero se abique cade aut certamine Romanos cum Imperatore captivos brevi habituros confidebant. In hisce angustiis, Pretorianorum militum præfectus admonet Marcum de legione Melitino- rum, quæ tota Christianis militibus constabat, ut juberet ei Deum suum invocare (frustra enim Romani ab inanibus diis suis opem auxiliumque votis & sacrificiis postulaverant.) Vix preces suas Christiani finierant, cum caelum nubibus undequaque obduci visum, mugire tonitrua, & copiosum imbrem effundi, quem Romani clypeis & galeis excipiunt, sitimque suam & equorum simul explevere. Quæ vero supra hostes cadebant aquæ, illos quasi ignis ac fervens oleum exurebant, iidemque crebris & superne excussis fulminibus interimebantur. Quibus adacti cladibus Barbari ad conclusos Romanos confugebant veniam postulantes; hos supplices Imperator excepit perbenigne. Hinc Christianæ legioni *κραινεβλή*, seu fulminatrici inditum nomen. Quo Imperator commotus eventu, edicto prohibuit Christianos ob solam quam proſiteri solent religionem in jus vocari propositis etiam gravibus contra eorum acculatores penis, ut refert Tertullianus in Apologetico, & in libro ad Scapulam Africa Proconsulem.

10. Nihilominus, diabolo instigante, haud multo post acerbius recruduit adversus Christianos persecutio, ex intentatis falsis horrendorum criminum delationibus, & invidiosis calumniis incesuosorum inter parentes & liberos diversis sexus congressum, Thyestæorum convivorum, in quibus infantium trucidatorum carnes pro escis erant, & sanguis potabatur humanus, aliorumque pariter atrocitatis confectorum scelus. Hinc dirissime habitæ a crudelibus & infensissimis magistratibus quæſtiones; hinc

exquisitissimi cruciatus, & diabolica innocentium carnificina; quales referuntur in celebri epistola illa, quam & Lugdunensis & Viennensis Ecclesie ad Ecclesias Phrygiæ conscribere; quæ ad longum inserta est ab Eusebio lib. 5. hist. Eccl. c. 1. Iſto Gallicanæ Ecclesie persecutionis turbine abrepti sunt gloriosissimi martyres Photinus Lugdunensis Ecclesie Præsul, Verus Epagathus Diaconus, Blandis & Blandina, Attalus & Alexander. Aliis vero locis, tres Romani Pontifices, Pius, Anicetus, & Soter; præterea Polycarpus Smyrnenſium Episcopus, Justinus Philosophus, & alii plerique martyrio mortem oppeterunt.

11. Toto Commodi regno, qui Patri Marco successit, pax optatissima universæ Ecclesie affulſit, ex anno Christi quo mortuus est Vindibone seu Viennæ Marcus Aurelius, centesimo octogesimo, usque ad annum ducentimum secundum, qui fuit decimus Imperii Septimii Severi, qui eo anno novum Ecclesie bellum indixit, cum præcedentes annos in aſſerendo sibi Imperio adversus competitores suos Pescennium Nigrum, & Albinum consumpſisset.

12. Hæreses complures saeculo isto quasi viperei fetus matris Ecclesie viscera lacerarunt. Has excitavit & propagarunt Basilidiani, Saturniani, Carpocratiani, qui & Gnostici, Nicolaitarum sectæ foedissima propago: quorum propudicis libidinibus profligatisque flagitiis Christiani infantes ac incontaminatæ vitæ infamabantur, ac cubabantur, atrocibusque suppliciis torquebantur ab Idolorum cultu. Aquila Ponticus, a Sinope quæ est ad Pontum Euxinum oriundus, post transactos in idolorum cultu, & Mathematicis disciplinis melioris ætatis annos, factis Christianis nomen dedit, & baptismo lustratus est. Verum quia genethliacorum indagacionibus, & divinationibus ex horoscopia observationibus plus nimio addictus erat, postquam multoties admonitus non desisteat, communione tandem excisus fidelium, in Judæam migrans superstitionem circumcidi voluit, atque in odium christianæ religionis hebraicam linguam diligenter addidit, proceditque novam sacrorum voluminum translationem Græcam, qua eam quæ a septuaginta Interpretibus edita Græco sermone fuerat, & quæ universa utebatur Ecclesia, perverteret, ac si posset aboleret: veteresque de Christo ejusque Ecclesie prophetias vel expungeret, vel in alienos sensus detorqueret, ut perhibet Epiphanius, qui hunc sub Hadriano Cæsare vixisse tradit.

13. Altera ex Ponto affata pestis Marcion hæresiarum, Sinope pariter natus ex patre qui soluto matrimonio fieri meruit Episcopus. Ab hoc Marcion sancte educatus in vitia deslexit, consecratus enim Dei obsequio virginem vitavit. Quæ ex causa excommunicatus a proprio patre Romam confugit, sperans se communioni a Romano Pontifice reddidit iri. Veruntamen ob nequitiam suam spe illa frustratus, hæresis suæ virus ibidem effudit, multosque pervertit: ex quibus tamen plurimos divinus Polycarpus, qui tunc Romam cum Aniceto Papa de rebus Ecclesie collaturus advenerat, reduxit ad catholicam fidem. Polycarpo Marcion aliquando Romæ occurrentes proaciter dixit, *cognosce te primogenitum diaboli.* Docebat Marcion, ex doctrina Cerdonis, duos esse Deos inter sese adversantes, bonum unum, alterum malum, a quibus universa sint condita. Deum malum veteris, bonum autem novæ legis auctorem prædicabat; malum quoque Deum asserbat universarum rerum visibilium opificem, bonum vero spirituum rerum auctorem; carnis usum omnem, omniaque conjugia execrabatur, utpote inventa Dei perverſi. Sed Jesum Christum bonum esse Deum aiebat, cujus tamen negabat incarnationem, passionem, & mortem. Carnis quoque resurrectionem repudiabat, hæc alia multa deliria adungebat, quæ omnia quinq; libris refellit Tertullianus.

14. Eodem saeculo, regnante Marco-Aurelio, se missum a Deo paracletum Montanus jactabat, comites secum adducens insanas duas mulieres Priscam & Maximillam fatidicas, sibi prophetiæ dona usurpantes. Hic hæresiarum conatus est, sua occultando tantisper dogmata perverſa, effictamque orthodoxæ fidei confessionem exhibendo, Romanæ sedis communionem interciperi; adeo ut Pontifex ipse Zephyrinus, ab eo delusus, sectariis istis formatas litteras & pacem per Phrygiam & Aſiam indulſerit. Sed postquam Praxeas illorum apud Romanum Episcopum fraudes detexit, & dogmatum perverſitatem referavit, tunc demum iste litteras suas subreptitice concessas revocavit. Sane nihil mirum accedit, si quando per dolos & mendacia Ecclesie Dei circa res facti illudatur: quæ in re Tertulliano adversus Praxeam scribenti & conquerenti assentimur. Simili deceptione Eustachius Sebastenus hæreticus a Libetio Papa litteras communicatorias posterioribus temporibus retulit, qui fraudem comperta eundem Ecclesie communionem dejecit, ut com-